

NTULOMA

nimoro wolonwulan, Marisikalo san 1994

a songs : dōrōme 20

Kunnafoniseben ka nesin musow ma

a be bo kalo saba o kalo saba, musow ka bolofara min be balikukan baarada a
Bamako ani Segu balikukan baarada ka hukumu kono.

Konokow

Keneya

- bangekolosi
- denladon ka gelen denwolo
- ye
- tubabufura jenjew

Kalan ka di

- sigiyoro n'a tamini takanani kalan
- yarakolar yoro

Natassorbaagow

- Dolaba musow ka baara
- dugubakonosigi

Fasodennumanya

- dantsemewale minnu be ke musow la

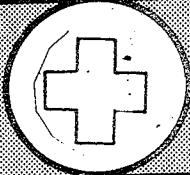
Seko ni dōnko

- poyi
- nsiirin
- kabako ni ssoci
- an ka yele jenjew

NEBILA

Marisikalo tile 8 ye dije seleke naani musow togeladon ye. Ntuloma kalanbagaw, san 1857 marisikalo tile 8. Sikago dugu kono n'o ye lamerskenjamana duguba do ye, muso do w murutira : o musow tun be baaro la bagidilan izini do de la. Muso ninnu murutira k'a jira ko do ka bo u ka tile baarakewaati janya la. O musow lajabara fo jolibon yera a la. O jolibon kera sababu ye jateminew ka ke wale caman kan minnu nesinnen tun don musow ma o waati la. San 1975, dije seleke naani jamana yere mahoronyew ka tonba n'o ye «ONU» ye, o ye marisikalo tile 8 sugandi ko san o san a ka ke dije musow togeladon ye. O don in ye miiri don ni foasi don ka taa san 1857 marisikalo tile 8 ma. O la, hakilijakabow be ke k'a nesin musow ka ko caman kan, bawo geleya caman be musow kan, wa u tolen don kofe sira caman na. O tuma marisiklo tile 8 ye musow nagalidon ye, nka u man kan ka don in bee ke dununfo ni balafo gansan na. Marisikalo tile 8 seli hakilijakabo ka kan ka ke, feerew ka sero walasa ka musow lafiya, k'u yiriwa, kalanko, seroko sariyako siratigew la. Marisikalo tile 8 sugandili k'a ke musow togeladon ye jamana yere mahoronyalenw ka tonba fe, o b'a jira ko musow ka ko hamie be bee la. Ayiwa, an balimamusow, n'an ka ko hamie be bee la, fo an yere de ka wuli k'an jo bawo n'i y'a men a'ye na n deme wara la, o k'a ssoci wara kunkolo bi yere bolo.

Ayisata jara Dunbiya.

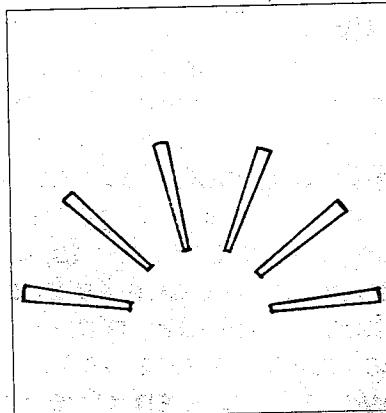

Bangekɔlɔsi

Bange kɔlɔsili hukumu kɔnɔ, Ntuloma bɛ boli fen o fen ke, an balimaké

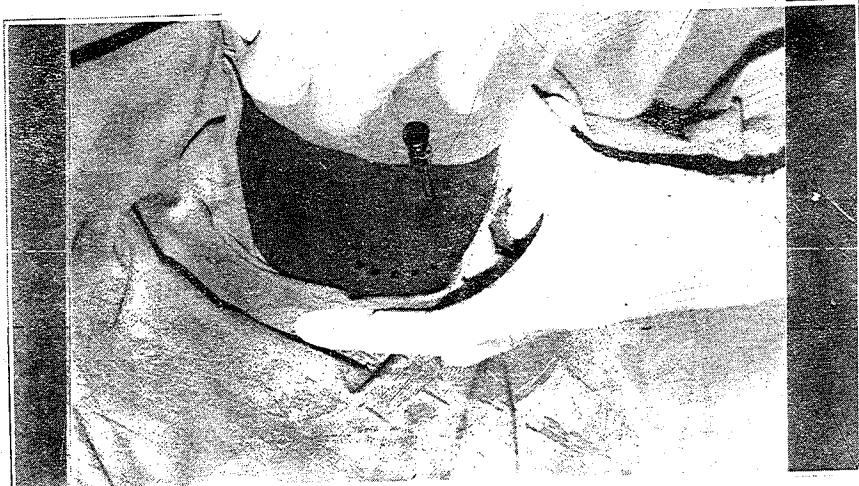
Eli Sénpara b'a dème ka kunnafoni caman lase aw ma. Eli Sénpara bɛ baara ke «AMPPF» la n'o ye bangekɔlɔsi baarada ye Bamako. A delila ka bangekɔlɔsi nafaw fɔ an ye, ka bangekɔlɔsi feɛrɛ caman fana jɛfɔ an ye i n'a fɔ furakise, mananin, kangaji n'o nɔgɔn.

Ntuloma boli in na, Eli Sénpara bɛ feɛrɛ kura fɔ an ye walasa an k'o dən, k'a nafa n'a kɛcogo dən. O feɛrɛ kura ye «noripilan» ye n'a bɛ wele ko alimetikisenin. Alimetikisenin kéra a tɔgɔ ye Mali kɔnɔ, bawo kalanin wɔɔrɔ de don, kalanin ninnu ni alimetikise de bolen don nɔgɔn fe.

ninnu ye bangekɔlɔsi alimetikisenin wɔɔrɔ ye.

Kalanin wɔɔrɔ de bɛ soɔri muso bolokan wolo kɔrɔ dɔgɔtɔrɔ fe, ni kalanin soɔrilan ye min dilannen don a kama.

Nin ye kalaninw soɔrito ye.

A tɛ digi mɔgɔ la sango ka joli bila i la. I t'a dɔn ko fen b'i wolo la n'i ma dabo k'i bolo mag'a la.

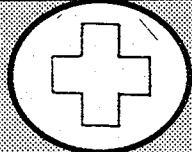
nin ye kalaninw soɔrilen ye

Fura de bɛ kalanin kelen-kelen kɔnɔ, fura min bɛ muso bali kɔnɔta la. O fura in bɛ don fari la dɔɔnin nɔnɔnin.

Alimetikiseninw bɛ muso bali kɔnɔta ma fo san duuru (5) n'o de ka di a ye. N'o waati kuntaala

ka jan a jɛna, a bɛ se k'u bɔ a wolo kɔrɔ k'i sigi ka kɔnɔta makɔnɔ.

An bɛ don min na, alimetikisenin bɛ bangekɔlɔsi feɛrɛ bɛni tijɛ ce a furakise ni pikiri. O sababu de kelen don k'ale nɔfɛjama caya bi

kosebe.

Ni muso min b'a fe alimetikiseninw ka sɔɔri i wolo kɔɔrɔ,

- ni den b'i sin na, fo den si ka dəgokun wɔɔcɔɔ

(6) sɔɔrɔ ;

- i bε walew jira k'i kɔɔnma tε.

alimetikiseninw bε sɔɔri i wolo kɔɔrɔ tile wolonwula (7) fɔɔlɔ kɔɔnɔ i

ka laada kɔefε.

Seben bayelemabaa bamanankan na.

Daramani Tarawele

Balikukalan baarada

Bamakɔ

Denladon ka gelεn denwolo ye

An balimakew, an balimamusow !

Nafa jumen bε den caman wolo la de ? a y'aw miiri. Dijε bε ka geleya don o don, wari te sɔɔrɔ, baara te sɔɔrɔ, ja bε ka juguya, bana juguw cayara, fura ma sɔɔrɔ a dɔw la fɔɔlɔ.

O tuma, an balimaw, n'aw ye furu ke, a' y'aw sigi, a' k'aw ka sɔɔrɔ jate mine kosebe. N'aw y'a dɔn k'aw bε se den kelen walima den fila fo ka taa se saba fo naani de musakaw kɔɔrɔ, aw ye dan o ma.

N'aw temena o kan, o ye baara wulilen ye. Olu ka bana misenw mana damine tuma min na, kuma juman te fɔ du kɔɔnɔ tun, kele bε caya, miiri juguw daminenɛ, sikasigi dabɔra, nɔgɔnjuguya daminɛna.

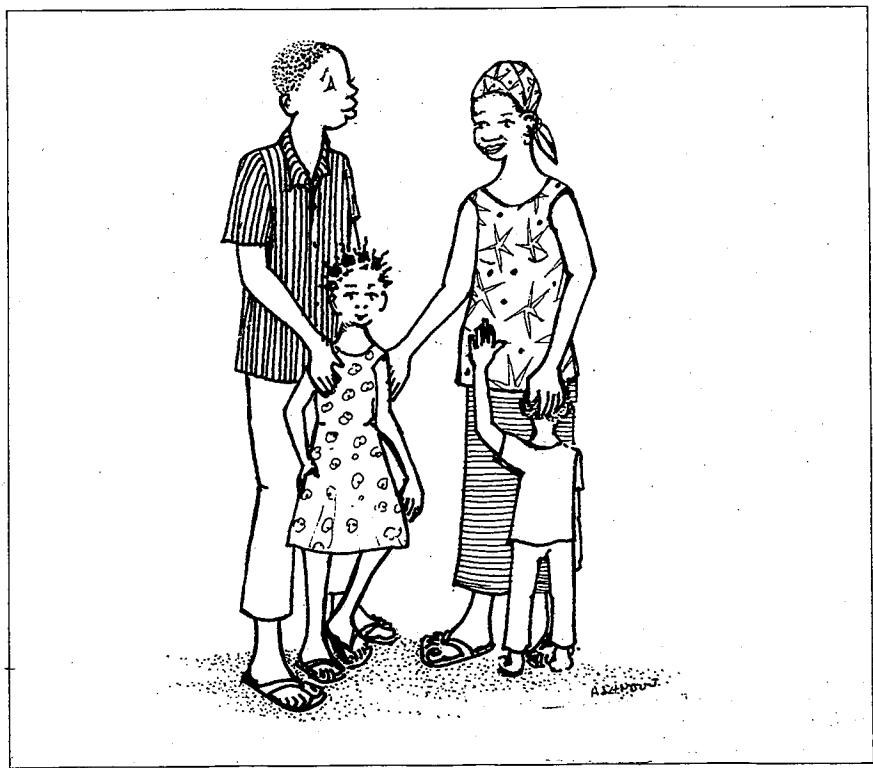
Den minnu mana lamo o gerente kɔɔnɔ, olu de bε ke ngɔn yεremabilaw ye, u bε nsonyali dege, u bε yurugu yurugu dege.

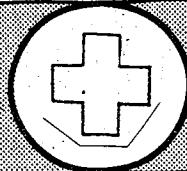
Mɔɔfagalaw wulito file, binnkannilelaw sɔɔrɔlen file, nkalontigelaw taato file. U mago te fa la, kuma te ba ma. Don o don kunko b'aw dala.

An balimakew, an balimamusow, ne bε aw nininka, o den caman sɔɔrɔli ye mun kelen de jε? Dusukasi, hamijugu, y ε r ε k u n k o c a y a , denjuguwolo.

An ka denko jateminɛ, o de nɔgɔn te.

Seki Tijani TURE
ka bɔ AFEMU na.

TUBABUFURA WNCJNCJ FOROBAYALALI N'A NAFAW

* Musaka minnu kera Mali jamana kono tubabufurako la san 1992 kono, tubabufura minnu mankutu ka bon u togo fe, o nafolo wulila sefawari miliyari duuru la, n'o ye miliyon ba duuru ye.

O fura sannenw sera ka jamanaden hake min furakomago dilan, o ye mogo kemé o kemé mogo bi saba (30 %) dörön ye. O hake ka dögö kojugu k'o sababu ke ko miliyari duuru in ma se ka fura caman sorø barisa furaw songo ka geløn fo k'a dän.

* O waleya kono, jateminew ni hakilijakabø kera Mali jemogow ni Faramansin Popileri (PPM) fe k'a ye ko furaw be sorø ni sefawari miliyari duuru ye ka jamanadenw furake fo u hake be se mogo kemé o kemé mogo bi wolonwula ma (70 %). O fura minnu file, olu ye fura jönjön ye minnu songo ka di kosebe. O songo damatemediya de b'a to sefawari miliyari duuru

be se ka nin mogo hake bæs ka furakomago sabati nogoya la.

* Mali tubabufurako baarada, n'o ye Faramansin Popileri ye (PPM) o ye dönsen yelema, k'a ka baara jesin kuntilenna kura ma, kuntilenna min ye ka tubabufura jönjönw forobayali nogoya san 1994 kono fo jamanadenw kemé o kemé mogo bi duuru (50 %) ka furakomago ka se ka dilan.

* Faramansin Popileri ka kuntilenna kura in baara daminenjamana kono kabini marisikalo tile 13 san 1992. Wale kerènkerènnen min kera k'o sementiya, o ye bënkaniye min sigira senkan Goferenaman ni Faramansin Popileri ce. O wale kerènkerènnen kun ye jamanadenw ka fura jönjönw sorø u yere kore sanga ni waati bæs la, songo duman fana na i sigiyore, mana ke yore o yore ye Mali kono.

* Nin cogo in na, ni fura jönjönw forobayara kopuman, belebele be bo

furasongo la. O belebele min file, jamanadenw b'o mara walima k'o don da were fe cogo min yelema be don u ka kow la, k'u ka dijelatige ke here ni lafiya kono.

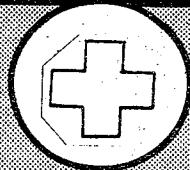
GOFERENAMAN NI TUBABUFURAKO BAARADA (PPM) KA BENKAN SARIYA DAMADQ

Kun følo Mali tubabufurako baarada ka baarakefeeuw

Tigeda 3-nan : Mali tubabufurako baarada n'o ye Faramansin Popileri ye, o y am ar u y ar a Goferenaman fe a ka tubabufura jönjönw forobaya nogoya la, k'a kuntilenna ke j am a na de n w magoñefura sorølø ye, k'u lasago ani ku jenseñ jamana fan tan ni naani kono.

Kun filanan : Mali tubabufurako baarada kuntilenna kunkaw

Tigeda 4-nan : Mali tubabufurako baarada n'o ye Faramansin Popileri ye, a kuntilena fölo ye ka

magoñefura jønjønw forobaya nøgøya la jamana fan tan ni naani kono, ka jesin kerenkerenneny la møgøw ma, sørøba te møgø minnu na.

O ko, a be feerew tige ka kunnafoniw di møgow ma minnu be furasansebenw ke walima minnu be tubabufuraw di banabaatow ma, walasa k'o banabaatow ka furako musakaw nøgøyali sabati. O hukumu kono, a be nin møgow ladønniya furaw kan, fura minnu b'a bolokøro fo ka se furaw songøw ma oni furakeli musaka min la nogon.

Bolofara 18-nan : San o san, Mali Faramansin Popileri be jama ladønniya a ka fura feeretaw songøw la. O wale be ke jamana kunnafonijensensiraw fe ani tubabufura jønjønw songø nøgøma feereyørø lakodønnenw kono.

Bolofara 4-nan : Mali Gøferenaman y'a kan di k'ale b'a jo ni wari ye, wari min b'a to

Faramansin Popileri (tubabufurako baarada) be u ce benkan waleyia i n'a fo musakaw keli bolodalen don cogo min na.

Tigeda 21-nan : Fen o fen ye jama ka furakow ye, Mali Gøferenaman y'a kan di k'ale b'a jo ni o furakow musakaw wari ye.

Tigeda 22-nan : Duwañeso ka saalenw sarali

Mali Gøferenaman b'a kan di wari fosi te sara duwañebaarada ye tubabufura jønjønw ladønni kunkøro jamana kono. Furaw ko don, minnu togo sèbennen don sariyasèben n°91/74 PRM jukøro min tara mariskalo tile følo, san 1991. O sariya kelen be boli døgøtørøminen misenw fana kan fo ka se furaw ma, minnu togo be fara følen kørøw kan waati were.

Tigeda 23-nan T.V.A.

Mali Gøferenaman b'a kan di ko saalen fan si te da fura kofølen ninnu songø kan, fura minnu togo sèbennen don sariyasèben n°91/74 PRM jukøro, o min tara mariskalo tile følo san

1991. O sariya kelen be boli døgøtørøminen misenw fana kan fo ka se furaw ma, minnu togo be fara følen kørøw kan waati were.

Tigeda 24-nan : Faramansin Popileri (Tubabufurako baarada PPM) ka yelema kura minnu kera ka jesin fura jønjønw sørøli forobayali n'a nøgøyali ma, walasa o yelema w ka sira sørøkoñuman, Mali Gøferenaman y'a kan di ko :

- ale be wale ta jamana fan tan ni naani kono ka jesin fura dondala þuman barikali ma, barika min be sinsin taabolo fila kan : følo ye ka fura jønjønw togo sèben kulu ni kulu ka da furakeliw cogo kan ; filanan ye ka kalan barikama jesin møgøw ma, minnu be furasansebenw di banabaatow ma fo ka se kunnafoni jenseñni ma ka jesin keneya baarakelaw ma ;

- ale be feerew sigi sariya kono, walasa fura jønjønw forobayali n'u nøgøyali be si jan sørø.

Sigiyoro n'a lamini lakanani kalan

Bi-bi in na, Mali kono, an bëe b'a dën ko gelyea caman b'an kan an sigiyorow la :

Dugukolo jumanw dögoyara, kungow lankolonyara, jiko gelyalen don.

Feeëre caman sigira senkan gelyea ninnu kéléli kama.

Hali bi, o gelyaw kéléli hukumu kono, jamana yéremahoronyalénw ka tónba bolofara min nesinnen don yiriwali ma n'o bë wele ko «pinidi», o ye porozé do sigi senkan Mali kono san 1992 utikalo la. porozé in sigikun ye ka goferenaman deme a k'i sinsin musow kan kosebe ka feerew jensem, feerew minnu bëna ke sababu ye ka ja kunben, ka sigiyoro n'a lamini lakan, ka lafiya lase musow ma dögoko, jiko ni fën kënew lajaliko la.

Porozé in ka feerew sinsinnen bë fë minnu kan olu ye : gakuru janaaw, jirisiyénlamo, jirituru, tile yeelen walima

a funteni bë se ka baara minnu ke i n'a fo : kurandi, ji sama, jikalayali, lajali, Porozé in ka baara sera dugu 41 ma Kulukoro mara

kono. Porozé hukumu kono, gafew ni jaw dilanna, karamogokalanw fana kera.

Ntuloma sèbennijekulu ye s e b e n w s o r o karamogokalan fila kan : Sirakorla ta ni Tabakoro ta.

O sèbenw kono file :

1 - Sirakorla kalan

San 1993 desanburukalo la, porozé «pinidi» ka kalan min kera sirakorla kan na, an ye faamuyaliba soro o la. A ye do fara an ka dontaw kan.

An mögo bi saba ni kelen ye kalan in ke, ce tan ni fila ani muso tan ni konoñton.

An ye tile tan ni duuru ke kalan in na.

Kalan tun bë tali ke

gakuru jana
| «nafama»

an kungokonémogow ka lafiya sérécogo kan. Kalan in tun ye tile kuranyeelendi ye ani tile yeelen bë ponpe min lataama, tile-la-lajalilan, tile-la-jikalayalan, gakuru jana «nafama» ani kungo lakanani i n'a fo forokonójirituru. Nin kalasen kelen-kelen bëe ye nafa ye anw ciklaw ma. Baara ninnu dama ka kan cew ni musow bëe la, nka kerenkerenneny la musow joyoroba bë

Kalan Ka di ••••

baara in na kosebe. A fôra ko n'i ye muso kelen kalan, i ye du kalan, n'i ye muso tan kalan i ye jamana kalan o tuma na, an k'an jija walasa an ka togodalamusow ka kalan, ka d'a kan musow ye du kalamene ye. An bë wele bila maliden kelen-kelen bëe ma, cew ni musow, bëe ka kalan mine i sëbe la, ka d'a kan baara o baara ni mögo y'a mine i sëbe la, i b'a nafa soro. Misali la, n'a ye seneke jateminé, i bë o ke don min i t'o nafa soro o don kelen. An ka mögökörbaw k'a fo an jena ko furajian be bin ji la don min k'a te toli o don kelen.

Karamogo minnu ye kalan in ke, Asetu KONE, Kajatu KULIBALI sëgesegelikela tun ye Jase KONARE ye.

**Kula mara karamogow
2 - Tabakoro kalan**

San 1994 k'a ta feburuyekalo tile 21 ka taa a bila marisikalo tile 3 la, poroze «pinidi» ka kalan dö kera Tabakoro ji ni kungow ka

kalankeyoro la Kulukoro mara la.

Karamogo mugan ni duuru (ce ni muso) ye njogon soro kalan in na, ka bë :

- balikukalan baarada Bamako
- kalankow baarada Bamako, Kulukoro, Segu, Sikaso ni Moti
- kenyea baarada Bamako
- ji ni kungow baarada Bamako
- koperatifuw baarada Bamako.

Kalan in kun tun ye ka poroze in nefs, k'a gafew n'a jaw kono kow pereperelatige, ka fërew di minnu b'a to gafew kono kow be jenseñ nogoya la dugu caman kono, ani ka minenw jira k'u nefs, i n'a fo : tilekurandi, tile be ponpe min lataama, tile-

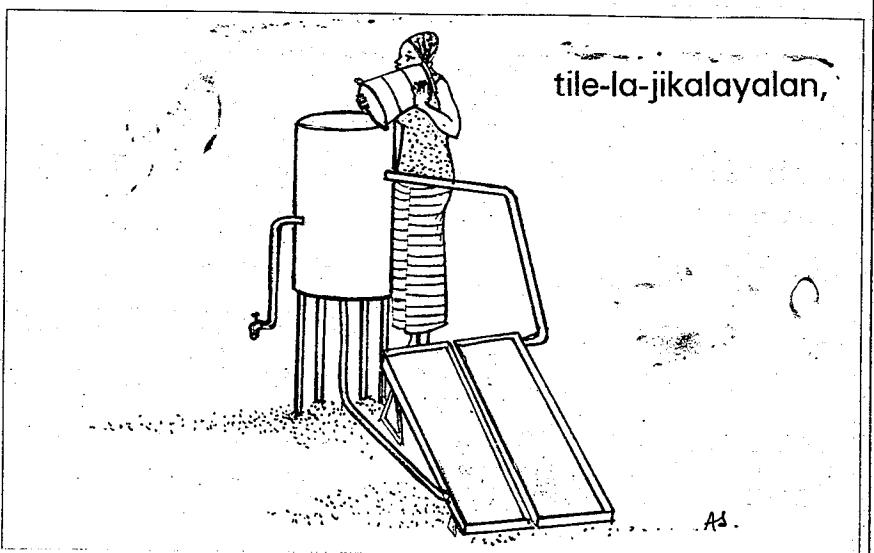
la-jalilan, tile-la-jikalayalan, tile tobilikelan.

Kalan in kera here ni nisondiyaba ye.

Bëe bëe na fëe minnu kan, olu ye :

- ko ka fërew tige porozé in hukumu kono walasa tile baarakeminén ninnu ka se ka sigi kulukoro dugu 41 ninnu kono ;
- ko tile baarakeminén ninnu ka nefs arajow ni kunnafonisëbenw bëe kono, walasa jamanadenw bëe k'a don nafa min be se ka soro tile la, kungow lakanani, musow lafiyali ani u ka soro yiriwali siratigew la.

**Ayisata Jara Dunbiya
Balikukalan baarada
Bamako**

tile-la-jikalayalan,

YEREKALAN

Kabini Mali ye a ka yeremahoronya ta, baara caman kera an yerew ka kanw kalanni n'u sebenni yiriwali hukumu kono.

Mogo caman be se kalanje ni sebenni na an ka kanw na, mogo caman yere fana hamie ka se olu la. O tuma na, walasa k'an balimaw deme minnu kalannen don bamanankan na k'u ka kalan sinsin ani ka bamanankan kalanni n'a sebenni noga ya kalanbaliw bolo, kalansenw ni kunnafoniw bena to ka bo ntuloma kono. Nin y'a folo ye.

Bamanankan ye kan ye min be fo mali jamana kono. A be jate mandenkan fe n'o bolofaraw be fo Afiriki tilebinjamana caman kono i na fo :

Senegali, Lagine, lagine Bisawo, Liberiya, Ganbi, Siralewoni,

kodewari ani Burikina faso. a

Mali kono bi, bamanankan fobaga ka ca kosebe. N'i ye jamakulu kelen jo kem'e kem'e, kem'e kelen kono i

ba soro mogo 38 be bamanankan fo.

Bamanankan be fo yero minnu na ka caya olu file: Segu mara

jono n'a lamini

segu «

bila «

macina «

Kulukoro mara

Doyila n'a lamini

kolokani «

kulukoro «

banamba «

nara «

kati «

Bamako mara

Sikasso mara

Buguni n'a lamini

Yanfolila «

Kolonjeba «

Bamanankan sigini

Siginiden 27 de be

lagine Bisawo, Liberiya, bamanankan sigini na.

Ganbi, Siralewoni, O sginidenw file :

ali

baba

ci

da

bere

nege

fali

gala

hami

dimi

jeg'e

kele

lame

misi masiri

na

nafa

je

jani

gunu

gogoro

kolo

kono

ko'e

pari pipawo

sara

muru

s

sa

safune

ta

tasa

tulu

woro

wari

y'e

ycsi

zuluyekalo

Ntuloma sebennijekulu

Dalaba Musow ka baara

Anw Dalaba musow, ka fara an ka gadonbaaraw ka, an be baara caman w e r e w k e , ke ren ke ren nenyala, maloturu ani malojulaya. Min ye maloturu ye, musow be faara nəgən kan ka ke kuluw ye. Maloturu waati kono, u be malo turu məgəw ye sara la.

U b'o tila u ni nəgən ce. Muso caman fana b'u cew deme k'u ka forow malo turu. Muso dəw yere be malo farama san, k'a kise bɔ mansi na walima k'a susu u bolo la k'a feere.

An ka malow feereyɔrɔ caman ye Dalabala Sugu ye. Dalabala sugu in ka bon kosebe, dugu caman məgə be na sugu in jo i n'a fɔ a n dafeduguməgəw ani bu gu n i ka w , welesebugukaw hali

bamakokaw.

Anw be wari minnu sɔrɔ maloturu ni malojulaya la, an b'o ke k'an bolo mademe an ka sokənko caman nənabɔli la. Anw cesirilen don kosebe nin baara ninnu fe, ka fara an ka gadonbaaraw kan.

Sisan musow y'a ye ko nafasorobaara caman be yen i n'a fɔ, ka malowɔrmansinlabaara, safunedilan ni galadon, k'olu si te taa jatemine ko, n'i dun ma kalan, a ka gelen i ka se ka nin jatemine ninnu ke ka ne, ka nafa sɔrɔ a la. O siratige la, anw

muso fila ye karaməgɔkalan ke o la Marisikalo temen na. An be na a laje sisan ka musokalanso dɔ dayeles an ka dugu kono. O be se ka to kalanden jolen dəw be se ka sɔrɔ dugu kono, o la an be se ka je ka ko caman nənabɔ bari a fɔra ko »kalan de be sɔrɔ yiriwa« wa ale de be məgə hakili dayeles fana.

Mariyamu Dunbiya
Musow ka balikukalan
karaməgɔ ka bɔ Dalaba
ofisi selenge

Dugubakōnōsigi

Nafasorobaara suguya ka ca. Ntuloma bōliko caman kera n'an da sera nafasorobaara caman ina. Bi an da be se musomaninw ka baaradenya ma duguba kōnō, wale don min nafa ka bon. A nafa ka bon bawo a nafa be fan fila bēe kan. Fan fōlō ye musomaninw yere ye. U be na baara ke, ka wari jini k'u yere kērōba, ka nisongō sara walima k'a dafa u faw n'u balimakew ye. Mago caman werew be yen u ka wari jinin be ke ka minnu dilan. O ye nafabaw ye musomaninw ka baaradenya la. Fan filanan nafa ye, ko baaradenw sababu be duguba kōnōmuso caman ka baaraw keli nōgōya ani k'a sabati bawo ni baaraden te min bolo waati min, a be ke i ko dijē ka tunu o tigi la, dumuni te mo a motuma na, gakōnōna baara ka ca mogo kelen ma. Tuma caman baaradentanya be na ni wōyō ye furūngōngōw nōgōcōn cē. Ka ninnu be lajē kopuman i b'a ye ko baaraden jōyōrō ka bon dugubakōnōmuso caman ka celasigi la. N'a danna nin faamuyali damado ma baaradenya ye kopuman ye. Nimisa be baaradenya yōrō minnu na, olu fana be damado bō. An balimake Seki Tijani Ture ka bō «Afemu» na, ale da be se baaradenya nimisayōrō dōw ma «ntuloma» in kōnō. An balimake hakilinaw file :

N'e mogo min be togoda la, a be ke i jēna, ko fen bēe be duguba kōnō.

Nka, an minnu sigilen be a kōnō, sōgōma o sōgōma, an be Ala deli, a k'an kisi yuguba saba ma:

- i kana yuguba k'a ke mogo kan ;

- mogo kan'a yuguba ka ke i ka ;

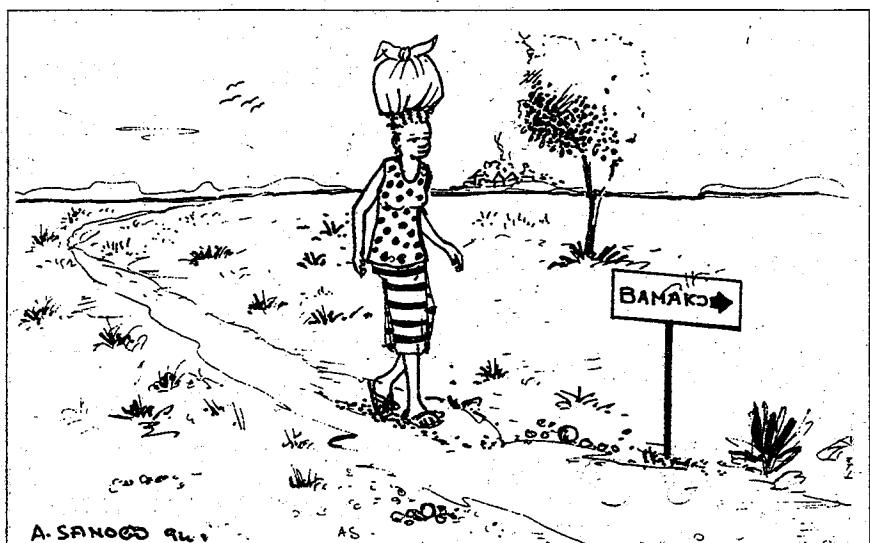
- i ka na bila mogo ka yugubalen kōrō nō na.

Bawo, dugubakōnōsigi te jē jantonyerela ko.

Binnkannikelaw b'a kōnō, sojalikelaw b'a la, bana juguw be yaala la ka sanbagaw jini.

Npogotigi minnu be bō togoda la, k'u bēna baara jini, olu de ye kojuguw jatigi ye, bawo, u te dugubakōnōkow nēdōn, n'u ma jē taali kō, u ka kan k'u janto u ka koketaw la, u ka kumafētaw n'u

taamayōrōw la ; cogo, yēretanga de cēmisenninw fe nōgōn te, n'u nana b'ol o l ak a r a n, dugubaw kōnō, u k'u dugutilafēyaala be se ka ko caman lase u ma, i n'a basigi yōrō kelen, jatigila falen-falen nafa te u kan.

fō, kōnomaya, dilannabanaw, sida. O de y'a to, samiyēdonda mana se, denfili ka ca Bamako. Npogotigi dōw yere b'u ban ka segin, maloya y'a sababu ye.

A y'aw denw laadi kosebē, wari mana diya cogo o

U tēna wari sōrō, u tēna u yere sōrō. U be to cēmisenninw bolo yēlema yēlema la fo ka taa u sigi u sentēge kōnō tuma min na. Dugubakōnōsigi degun ka bon. An k'atēni hakili ye.

Seki Tijani Ture Afemu

Musow ani dantemewale minnu bε k'u la

A bε san bayirika bο bi, dijε seleke naani kono, farafinmuso fara farajemuso kan, muso kalanen fara kalanbali kan, u bε de tɔŋnen don k'a sababu ke dantemewalew ye i n'a fo bugoli, binnkanni, jakoyafuruw n'u nɔgɔnaw.... minnu bε k'u la cew fe duw kono, baarakeyɔrow la fo ka se hadamadenya hukumu tɔw ma.

Musow ka segen caman jirala a mεennatariku kono, kunnafonisebenw ni jabɔlaw fe.

Nka a te teme san bi saba dɔrɔn de kan dantemewale minnu bε ke musow la, olu dara kene kan ka jensen fana musow ka jekulu fe min sigira farajemana ni lamerekenjamana fe

san 1960. Wa dantemewale ninnu ma sementiya fo dijε seleke naani musow ka lajeba min kera Nerobi Keniya jamana kan san 1985 temenen ko.

- Nin bεe bε na, ni jininkali damadɔw ye :
- mun na mεen kera ka sɔrɔ ka dantemewalew jira minnu bε ke musow la ?
- mun na jinan kera musow kɔ hadamaden ka josariyaw sεben tumana?
- jonya dabilara, mun na

damatemewale minnu bε ke musow la, olu ma dabila?

Dantemewale ninnu tε dabila ni musow yεre m'u jija, ka wuli ka dantemewale ninnu kεle.

O de la, farafinna ani yɔrɔ were musow wulila k'u jo ka dantemewale ninnu kεle. U y'a faamuya ko mɔgo kelen ka feεre tigelen tε fen ye, feεrew de ka kan ka jini minnu bε jama bεe nafa.

Musow kɔ kan ka

ka kele senfe, kan.
musojekulu min be kazamansi n'o tøgø ye «Musow ni here» o-y'a cesiri k'a jira, k'olu be here de fe, o kera sababu ye ka kele in baga faga døonin.

4 - A be fo nzana dø la ko :»kønøkulu jølen de be bii fo». Lagine musow ni Togo musow ye o nzana in bo a sira fe.

U ka jamana tariku b'a jira ko musojekuluw sera ka jamana politiki némogow bali ko ariya cejugu caman ta.

Togokaw ka kele senfe, musow børa i ko kønøkulu k'a jira ko kele ka dabila o kera sababu ye ka kele in nogoya.

5 - Zanbi jamana kønø, keretiye diine musomisenninw ye jekulu sigi senkan. O jekulu in ye taamaba ke, Lusaka n'o ye Zanbi faaba ye, walasa sariya gelen ka ta cew kama minnu be bin musow

6 - Nizeriya jamana kønø san 1993 muso bi duuru (50) ye jekulu sigi senkan walasa ka musomaninw ka bolokoli kele.

7 - Mali musow fana ma to ko dantemewale ninnu keleli la. Musojekulu dø min tøgø ye «apedehøfu» (A.P.D.F.), san 1992 o ye kunnafoniseben dilan n'o ye «Musow ka welekan» ye. o ye kunnafoniseben nafama ye min be kibaru caman di musow ni jamanaden tøw ma, musow ka josariyaw n'u ka ketaw kan ani dantemewalew keleli kan.

8 - Zinbwuye jamana kønø, kiritigøla musomanw ka jekulu o fana ye kunnafoniseben dilan walasa ka musow ka josariyaw jenseñ jekulu in kera sababu ye, yelema caman ka don sariyaw la minnu jøsinnen be firiyatøw ni falatøw ka nafolokow

mä.

Zinbwuye musow ka kunnafoniseben in bolofara dø sigira sen kan Dakaru senegali jamana na ni jamana yøremahøronyalen ka tønba min jøsinnen be musow ma ka deme ye.

Nin kunnafoni føn o føn dilen file nin ye olu bøe børa kunnafoniseben dø de kønø min jøsinnen be farafinna musow ma.

An balimamusow, nin kunnafoni nafamaw n'u jøgønna caman be teme aw kan, n'aw ma kalan. O tuma, Mali musow, a' y'aw cesiri kalan fe, kalan de be muso bo dibi la, ale de be ke sababu ye muso k'a ka josariyaw ni ketaw døn, k'u faamuya, n'o te a' be meen jønya la.

Musow a' ye kalan ke ni barika ye.

Barama sangare

Balikukalan baarada

Bamako

feerew de sirj, minnu b'a jira goferenamanw ni jama bee la ko dantemewale minnu be ke u la, o ye fənjugu ye i n'a fo sidabana ani ja ye fənjugu ye cogo min na.

Musow ka kan k'a jira cew la ko dantemewale ninnu de b'a to musow te se ka bo nogo la, wa jamanaw yere te se ka bo nogo la. Jamana caman ka netaabaliya n'u here sorobaliya kundə ye dantemewale minnu be ke musow la. Djé kono, jamana damado musow cesirilen don dantemewale ninnu keleli la.

1 - Kamerunu jamana kono, san 1991 na, d'an tə mə wəl ew cayalen, muso woɔrɔ ye jekulu sigi senkan walew keleli la, k'a jira fana ko musow fana ka kan ka ke duguba nemogow (meri) ye,

walasa u be se k'u kunkow jənabo.

12- Moritani jamana kono, dantemewale minnu be ke musow la, u keleli ka gelen kosebe, ka d'a kan dije musow togoladon n'o ye marisikalo tile 8 ye, ma jate selidon ye jamana sariyatabulon fe.

Nka san 1993 marisikalo tile 8 na «pinidi» ye lajeba ke, laje minna, a jirala ko dantemewale caman be ke musow la. O marisikalo tile 8 na musow y'a jini, kibaruyaw ka di u ma u cew, u balimakew n'u denkew minnu tora siyakel la san 1991 ka kow kan.

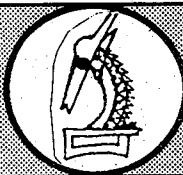
3 - Senegali jamana kono, musow təjennenn te kosebe, bawo olu be to k'u ka josariyaw segesegɛ, k'u haminakow fo k'u jira jamana nemogow la, o misali fila file nin ye :

- san 1992 awirilikalo

la, kawolaki muso minnu cew b'u gosi, olu farala jəgən kan ka taamaba ke dugu kono fo ka Senegali jamana nemogow kənəfili.

- san 1993 zuluyekalo la, Dakaru n'o ye Senegali faaba ye, muso minnu ka kan ni balowari ye, olu farala jəgən kan, bawo u y'a kɔlɔsi ko balowari in tun te sara u ye tugun a be kalo damado bo. U ye don kelen sugandi, u bee tara u sigi tile kuuru bee balowari sara yɔro la, k'u te taa so n'u ka wari bee ma sara. Jamana nemogow kənəganna, k'a ta o don na, fo bi, o musow ka wari sarako be bo a sira fe.

- Senegali goferenaman ni k az a m an si k aw (kazamansi ye senegali mara dɔ ye)

Poyi

Tare ! cikε ka n̄etaa sabatili Dugu j̄era fuwa
n'an y'an sigi k'an ka jamana in sene tabolo laje, taasi bilayɔ̄rɔ̄ be
janya kosebe, bawo
- sanji te senefen labo ka se tun !
- dugukolo yere fana t'a cikεbaa balola tun !
ja o ja !

kɔ̄ngɔ̄ o kɔ̄ngɔ̄
jigiw misenyara !
Makariko !
An ko an be mun ke sa ?
An y'an to o kɔ̄nɔfili la,
Metewo baarakelaw y'u kanbo

kisi fana y'i kumbɔ̄ :
- U k'o sanjinin min be na, a mana dɔ̄gɔ̄ya cogo o cogo olu be se k'a nafabɔ̄, fo nafabɔ̄ko numan !
- U k'u te sigi ni cikε ma taa ne
- U k'u te da ni dunkafa ma sabati
- U k'u te jingɔ̄n ni baara were kebaaw ma nebo cikelaw fe !
- U k'u te ninini dabila fiyewu n'an faso in ma segin farafina jiginɛbaya la.
Nka, nin baara ninnu te se ka sabati de fo cikela

o cikela, i ka cikεbuguda la i ka agorometewo ka kunnafoniw ke i ka baarakeminɛn fɔ̄lo ye i ka foro kɔ̄no.

I ka foro bin, i todunfanga be min dan, a ladon kojuman fo ka den barikama se jiginɛ kɔ̄no, bawo, ce kelen be foro min dan tile kelen, ce kelen te se k'o kɔ̄rsiyen tile kelen de ! Ni cikela o cikela ye nin kumakanw ke i sinsinbere ye, i ka n̄etaa, i b'i doni jigi o la dɔ̄yi, bawo agorometewo b'a t'a i ye, wa i te nimisa abada !

Fanta tarawele
Metewo baarada
Agorometewo
bolofara - Bamako

kɔ̄nɔsogoti sen porokotola ka dere waraba den kan kan k'o kari. Jama wɔ̄yɔra, fama dimina. A k'u ka kɔ̄nɔsogoti mine. O bolila, sogow y'a gen ka dese, u m'a sɔ̄rɔ̄. U səgennɛn, nsongsannin ko :» an bolikun te, ni kɔ̄nɔsogoti ma sɔ̄rɔ̄, a ba balima be yan an k'o mine».

Sogow k'o ye tijɛ ye. Suruku k'ale te se k'a mine kɔ̄nɔsogoti no na, barisa o ye kamanmafen ye ale ye wara ye, u te kelen ye.

Ni ko diyara a tigi ka ca nka na tijɛna camon be bo a la.

Madamu Tarawele waraba mariko. «Lakoli karamɔ̄go» kenzanbugu lakoliso la.

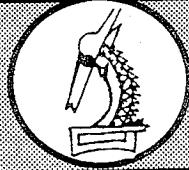
Nsiirin

Waraba muso jiginna. A ye kungosogow bee wele ka na denkundi la. U ye baro sigi, ka tulon ke.

Sogo bee ye dɔ̄n ke kelen-kelen, kɔ̄nɔsogoti fana bɔ̄ra k'i dɔ̄n, tegere fɔ̄ra a ye, barisa a be se dɔ̄n na kojugu bee nisɔ̄ndiyara. Suruku nisɔ̄ndiya kojugu y'i kanto jama ma :»nin ma bala n na barisa kɔ̄nɔsogoti ye ne balimamuso den ye».

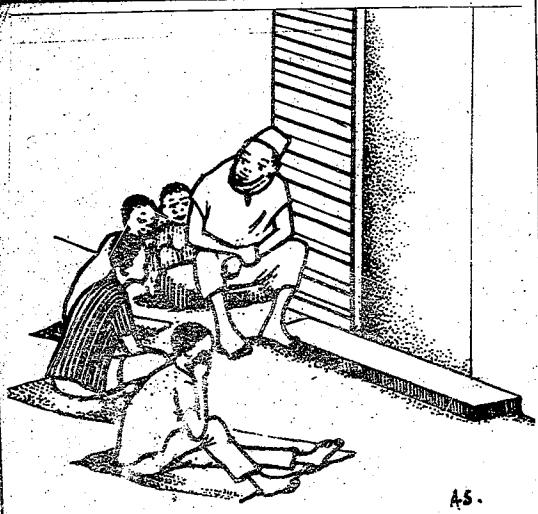
Dɔ̄n golobalen,

Kabako

Nin kera cekoroba kelen ye, a ye denke naani soro nka, Ala y'a ke denke naani si ma ke kodonna

kungo kono Siraba min ye koreke ye, o selen kungo kono, o ye fu bo k'a ton, nka, a m'a don, a b'a siri ni fen min ye. Siraba y'i jo ka kasi, ko :»e ! ne ma nin kecogo don, ne ka fu ma

sirilan soro». o y'a soro masake ye mogow bila u ko, ka taa u laje. Olu taara a soro siraba be ka kasi k'a m'a fu sirilan soro. olu ye fubolo do fara ko siraba ka siri k'a d'a kun. Siraba nana so.

Denke filanan, n'o ye Sungo ye ale min bilala ka taa bin kan, o fana taara bin caman kan. N'a k'a b'a pun, a te se, a be doweret kan ka fara bin kan. O fana kono naganna a puncogo la, a y'i jo ka kasi. K'ale ma se k'a ka bin kannen ta ka taa so. Masake ka kolosilikew nana soro, ale fana be ka kasi k'a ma se a ka bin kannen koro. Olu ye de bo a ka bin na, k'a siri, k'a da a kun, a nana so.

Denke sabanan n'o ye Npriye ye, o taara komon na, o fana ye ko mon fo k'a segen. Jiminnago nana

Npriye min, o fana m'a don a be ji bo yero min k'a min, a y'i jo koji cemance la ka kasi : ko jiminngo be jini k'ale faga, a ma ji minta soro.

Masake k a kolosilikew nana a soro, a be kasi k'a ma ji soro K'a min, olu ko :»e ! Npriye, k'i to ji cemance la minnago k'i min ! kabako ; i min koji la, i ka bo ka na an ka taa so» Npriye soro la k'i min, ka soro ka taa so.

Denke naaninan n'o ye Yiriba ye, ale tun taara nsiraden kari.

A b'a to duguma ka nsiraden kerun ni bereke ye ; ni bereke ma nsiraden soro, a yere be yelen nsirasun na, ka berekeda nsiraden juru la ko :»ni n y'i kerun nin ko, i ka tige».

Yiriba be jigin, ka soro ka nsiraden kerun tugun. N'a ka bereke ma nsiraden soro, a be yelen tugun ka bereke da nsiraden juru la ko :»ne m'a fo ko e ka tige wa ?» a be jigin tugun, a tora o la, fo k'a segen. A soro la k'a jo ka kasi ko ale be taa so cogo di ? A kasito yelenna nsirasun na ka

bereke da nsiraden juru kan, k'a be jigin, masake ka kolosilaw sera.

A jiginna ka bereke kerun siraden ma, a m'a soro, a yelenna nsirasun na, ka bereke da nsiraden juru la, k'a be jigin doren, kolosilaw ko «Yiriba nsiraden tige i koro yen» A soro la ka nsiraden tige ka bin. U taara so.

«Masake den naani ninnu na jumen de ka kegun n'u bëe ye».

«A' ka n jaabi»

Sekumarù taraweles, animatori ka bo Kafilebugu (kulà) kulukoro mara la.

An ko yele uncecp

Nin kera kakoloke do n'a ka du ye. A n'a ka dudenw tun te ben. Don o don u yeredama tun be kele. Ni dogo ni koro ma kele, den ni fa be kele, walima ce ni muso be kele. A kera fo ka kakolodu in negebo sigidalamogo bëe la. Bëe segenna soronalidon na.

Dugutigi ye feere tige, walasa, hali n'a kera tile kelen ye u k'o bila kele ko. A ye kakoloke wele, k'a f'a ye ko :»denke, ni bi tile bora ka bin n'aw ma kele, ne be ntura kelen faga aw ye».

O kelen, kakoloke dogonin nana fo a koro ye ko :» N koro, dugutigi ko, ni bi tile bora ka bin, k'a soro an ma kele, k'a be ntura kelen faga

an ye. o la, hali n'an m'a ke ntura in sogo kosoñ, an k'an jija ka malo bila dugutigi n'a ka dugu koro. Nka, n be kelen fo i ye i k'o don ; an ka kelew bëe ju ye e ye».

Koro ke ko cogodi ?

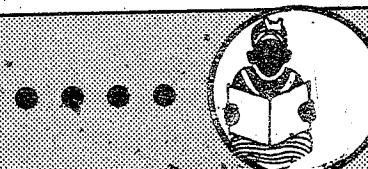
Dogoke ko :» n koro, sabula e ye ne kelen ye ; ne kelen malo ka dogo, wa a te malo fo ka taa a sa»

Yani dogonin ka tila a ka kuma na, koro ke y'i ke a kan. Kele wulila tugun. O don kele juguyara ni don bëe ta ye.

Dugutigi tora n'a ka ntura ye.-

Amadu kulubali balikukan karamogo
Banani Dunba min be
Kula fe kulu koro mara
la.

NTULOMA

JENSÉNUNGC : Wande Sumare

SEBENNUNGC : Ayisata Jara Dunbuya

SEBENNUNGC : Kajatu Jalo

Daramani Taraweles Awa Jara Sangoo Ayisata

Jara Dunbuya Mariyamu Taraweles Tata Koné

Jangi, Zan Jara, Wande Sumare, Musa Jaabi,

Barama Sangare

JAWKEBAGA : Amadu Sangoo

LABENBAGAW : Musa Jaabi, Zizeli Koné

SEBEN CAYABAGA : Nuhun JAKITE

SEBEN DILANYORO : Balikukaan Baarada

LASIGISO : Balikukan Baarada BP 62 Bamako

Tel. 22 41 62 hake bolen : 1000

d' ye ntuloma

dem!

d' ye ntuloma

kalan!

d' ye ntuloma

jensen !